

...XXI століття буде ерою НДО...
(Кофі Аннан, Генеральний секретар ООН)

ЦЕНТР ПІДТРИМКИ ТВОРЧИХ ІНІЦІАТИВ

ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

НДО-Інформ

№ 10

ЧЕРВЕНЬ 2001

ТЕМА НОМЕРА:

Програма "Розвиток міжсекторної взаємодії громадських організацій та державних закладів культури"

У
Н
О
М
Е
Р
І

- КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА
 - ХІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ
 - ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
 - ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ З МЕНЕДЖМЕНТУ
 - ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
 - РАБОТА ІКП-ЖИТТЄВО ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДІЯЛЬНОСТІ ЦПТІ
 - МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО
 - ПОШИРЕННЯ ДОСВІДУ МІЖСЕКТОРНОГО ПАРТНЕРСТВА
 - "ШКОЛА ЛІДЕРІВ НДО"
 - МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО. ДУМКА ВЛАДИ
 - ВИДАННЯ ЦПТІ
-

Видання цього бюлетеня здійснено за підтримки
Міністерства культури і мистецтва України.

Думки, висловлені в цьому бюлетені, можуть не співпадати з позицією
Міністерства культури і мистецтва України.

"НДО-Інформ" виходить щоквартально на правах рукопису як інформаційний бюлетень.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Станкевич Людмила
президент
Центр підтримки творчих ініціатив
(м.Кіровоград)

Одним з пріоритетних напрямків трансформування галузі культури є співпраця з іншими секторами суспільства, зокрема, з громадським. Рух в цьому напрямку полегшується, адже вже є реальний позитивний досвід роботи в цьому напрямку, тим паче, що ініціатива йде від самих громадських організацій, а Ті каталізатором став Центр підтримки творчих ініціатив.

Центром підтримки творчих ініціатив в 1999 році розроблено Програму "Розвиток між секторної взаємодії громадських організацій та державних закладів культури", в рамках якої створено інформаційно-методичну мережу (ІММ) для НДО Кіровоградської області на базі державних закладів культури, засновано незалежний Кабінет технологій між секторної взаємодії на базі Міністерства культури і мистецтв України та Інститут соціокультурного менеджменту.

Програма знайшла підтримку з боку Міністерства культури і мистецтв України, регіональних закладів культури та НДО.

На сторінках цього видання ми хочемо розповісти про хід реалізації Програми протягом двох років.

Обираючи партнера, ми виходили з подібності мотиваційних, суспільно-цільових установок НДО та закладів культури, а саме:

сприяти формуванню якісно нового, більш гуманістичного і культурного способу життя; цивілізованим перетворенням у всіх сферах суспільного життя, досягненню морально-естетичної консолідації духу народу, підвищенню його ініціативи, творчості й здатності до самовираження;

близькість ціннісних орієнтацій, що веде до більшої спільності конкретніших цілей (завдань), які стоять перед суб'єктами партнерських відносин;

спільність мотиваційних спонукань членів НДО та клубних працівників, для яких значущими є не тільки економічні, власницькі мотиви, але й престиж, творчість, альтруїзм. Спільність мотиваційно-цільових установок суб'єктів партнерських відносин впливає на подібність змістовного компонента діяльності НДО і закладів культури. І це не випадково. Адже, і ті й інші виконують одну і ту ж функцію: задовольняють, формують і розвивають соціальні, творчі, національно-культурні інтереси населення. Ось чому, найбільш представлені напрямки діяльності громадських організацій (робота з молоддю, з жінками, з ветеранами, з сім'єю, захист довкілля, розвиток сільського господарства, просвітницька діяльність, мистецтво та ін.) в тій чи іншій формі (об'єднання за інтересами, клуби дозвілля, літературно-музичні гостинні, клуби ерудитів і т. ін.) реалізуються в будинках культури для реалізації своїх програмних цілей (своєї місії) або, навпаки, надають їм свої послуги. Однак, така взаємодія носить стихійний, неорганізований характер. Для впорядкування цього процесу співпраці та надання йому цілеспрямованості та організованості, важливо чітко визначити які саме послуги можуть надавати суб'єкти партнерських відносин один одному. Сучасні наукові дослідження переконливо доводять, що найвірніший шлях рішення цієї проблеми - аналіз структури потенційних можливостей кожного елемента партнерської взаємодії. Враховуючи цю умову, за конкретизації видів послуг, які надаються учасниками між секторного партнерства один одному, ми звернулись до аналізу структурних елементів закладів культури.

Сучасна наука виділяє чотири структурних елементи (потенціали) культури та мистецтва: особистісний чи кадровий, матеріально-технічний, інформаційний, організаційний. Аналіз структурного потенціалу закладів культури з точки зору його взаємодії з соціальним довкіллям дозволяє визначити обоюдокорисну користь для суб'єктів партнерських відносин.

Організація і розвиток партнерських відносин відбувається в чотири етапи:

- **Мотиваційно-підготовчий етап має за мету** • визвати у потенційного партнера позитивне ставлення до третього сектора і організацій, які в нього входять, формувати у працівників культури суспільну думку, ціннісні установки, завдяки яким НДО оцінюватимуться як реальна сила, орієнтована на благо суспільства в цілому або його окремих суспільних груп. Мотиваційно-підготовча робота проводилась за спеціально-розробленою методикою і включала наступні аспекти: ознайомлення працівників культури з третім сектором в Україні і організаціями, які створюють інфраструктуру; постановку перед працівниками будинків культури конкретних задач по наданню посиленої методичної допомоги громадським організаціям району; вивчення Центром підтримки творчих ініціатив кадрового, матеріально-технічного потенціалу закладів культури; презентація ЦПТТ перед працівниками закладів культури. - **Другий етап • організаційний**, він охоплює доволі довгий період (з травня 1999р. по квітень 2001 р.) і спрямований на підтримку ресурсним центром життєздатності НДО регіону шляхом активізації процесу між секторного партнерства ЦПТТ і закладів культури, на базі яких були створені інформаційно-консультативні пункти (ІКП) для НДО. Мета та завдання цього етапу окреслили ціль та завдання, визначили вибір змісту і методів роботи. Використовується традиційна для діяльності третього сектору форма підвищення професіоналізму кадрового потенціалу - "Школа лідерів НДО". Паралельно з роботою "Школи лідерів НДО" застосовуються й інші форми діяльності: проведення круглих столів для НДО зі ЗМІ, надання офісних послуг та ін. При цьому, одним з пріоритетних завдань цього періоду є становлення і розвиток інформаційної мережі ЦПТТ. Учасники партнерської угоди - методисти ІКП, в першу чергу виконуватимуть свої функції на основі знань, умінь та навичок, отриманих ними в процесі набуття досвіду від попередньої діяльності по організації клубної справи, а також використовуючи навчально-методичні рекомендації, розроблені ЦПТТ. Однак, ми вважаємо, що своєрідність діяльності недержавних організацій ставить специфічні вимоги до методистів інформаційно-консультативних пунктів для НДО. Тому, для підвищення якості послуг важливо провести корегування.

Третій етап - корегуючий • внесення певних корективів в практику роботи інформаційно-консультативних пунктів для НДО. Якщо попередній етап робить послуги ЦПТТ більш доступними для регіональних громадських організацій, то призначення третього етапу полягає в підвищенні їх якості. Для вирішення цього завдання очевидна необхідність спеціальної освітньої програми для методистів ІКП. Ця програма повинна, з одного боку, орієнтуватися на специфіку діяльності НДО в певному соціальному оточенні (місцеві умови), а з іншої - враховувати соціально-психологічні феномени проявів особистості в соціально-формалізованій групі.

Четвертий етап ми назвали **творчим**. На цьому етапі регіональним НДО надається реальна можливість використати свої професійні знання, уміння і навички для висунення соціально-значущих проблем місцевого оточення та розвитку нетрадиційних, нестандартних, ефективних проєктів, спрямованих на їх розвиток. Організаційно цей етап буде виконуватися при допомозі проведення конкурсу проєктів між секторного партнерства між НДО і державними закладами культури. Передбачається, що переможці конкурсу отримають приз - комплект офісної техніки. Творчий етап дозволить, з одного боку, перебороти пасивність НДО і їх споживацький підхід до наданих ресурсів і, з іншої сторони, активізує між секторне партнерство та значно укріпить життєстійкість регіональних НДО. Зараз можна стверджувати, що теоретичні підвалини, які було закладено в концепцію, витримали випробовування на міцність досвідом конкретної роботи. Вже діє інформаційно-консультативна мережа по підтримці неприбуткового сектору, але, як і завжди, життя виявилось складнішим ніж будь-яка теорія. Суб'єкти, отримавши перший поштовх, почали в рамках Програми "самостійне життя". Найхарактернішим прикладом цього є трансформація інформаційно-консультативного пункту в м. Світловодськ в центр активізації місцевої громади, який забезпечено комп'ютерною технікою та який, окрім звичайних консультативних послуг, надає НДО міста доступу до мережі Інтернет. Другою характерною ознакою цього етапу реалізації Програми є розповсюдження набутого досвіду на інші регіони України та широка підтримка моделі співпраці НДО та державних закладів культури з боку міжнародних благодійних фондів, Міністерства культури і мистецтв України. Звісно, в кожному регіоні співпраця втілюватиметься з урахуванням місцевих особливостей. Але перший крок, зроблений на Кіровоградщині, як довів досвід, був у вірному напрямку.

ХІД РЕАЛІЗАЦІЇ "ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НДО УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ."

Характерною ознакою реалізації зазначеної Програми є чітке етапування кроків, що має свій прояв у проектному підході до конкретних дій в рамках соціальної взаємодії. Загальну уяву про пройдений шлях дає наступна таблиця:

Основні проекти реалізовані в рамках "Програми соціальної взаємодії НДО України та державних закладів культури." *

№	НАЗВА ПРОЕКТУ	ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ	ДЖЕРЕЛО РЕСУРСІВ		РЕЗУЛЬТАТИ	
			Основне	Додаткове	для ДЗК	для НДО
1	Проект соціального партнерства "Суар'я"	05.1999-06.2001	Фонд Євразія за рахунок коштів, наданих USAID та Фондом Ч.С.Мотта	ЦПТІ, ДЗК	Підвищення професійного рівня працівників галузі культури та статусу культурних установ на районному рівні в Кіровоградській області.	Створена постійно діюча інформаційно-консультативна мережа для НДО на районному рівні. Підвищення професіоналізму персоналу НДО.
2	Трансформування системи управління галузі культури	06.2000-02.2001	Міжнародний Фонд "Відродження"	Міністерство культури, ЦПТІ, ІСКМ	Обмін досвідом трансформування галузі культури в посттоталітарних країнах, розробка стратегій подальших дій, підвищення професійного рівня працівників галузі культури на рівні Міністерства культури.	Розповсюдження досвіду партнерства НДО та ДЗК на інші регіони.
3	Вдосконалення інформаційно-методичної мережі для НДО	12.2000-06.2001	Програма Трансатлантичної ініціативи ЄС-США	ЦПТІ, Бізнес-структури, ДЗК	Підвищення рівня професіоналізму працівників ДЗК Кіровоградської області. Підвищення рівня інформування суспільства про діяльність ДЗК за допомогою мережі Інтернет.	Удосконалення інформаційно-консультативної мережі, підвищення рівня інформування суспільства про діяльність НДО за допомогою мережі Інтернет.
4	"Молоді ініціативи"	01.2001-02.2001	ГО "Європейський діалог" за рахунок коштів DFID	ЦПТІ	Повнення бібліотечних фондів.	Залучення студентської молоді до діяльності молодіжних НДО м. Кіровограда.
5	"Молодь і бізнес-шляхи партнерства"	04.2001-08.2001	SAP за рахунок коштів, наданих USAID	ЦПТІ, Бізнес-структури, ДЗК	Підвищення рівня професіоналізму працівників ДЗК Кіровоградської області в аспекті співпраці з бізнес-структурами.	Активізація взаємодії молодіжних НДО з бізнес-структурами.
6	"Мережа партнерства"	05.2001-04.2002	Міжнародний Фонд "Відродження"	ЦПТІ, ІСКМ, ДЗК	Оптимізація взаємодії ДЗК з міжнародними донорськими організаціями.	Оптимізація взаємодії НДО з міжнародними донорськими організаціями.
7	Підвищення рівня менеджменту в галузі культури	04.2001-07.2001	Міністерство культури	ЦПТІ, ІСКМ, ДЗК	Підвищення рівня професіоналізму працівників галузі культури на обласному рівні.	Розповсюдження досвіду партнерства на інші регіони України.
Всього з 05.1999 по 06.2001 року реалізовано або реалізується 7 проектів			Міжнародні фонди, громадські організації, державні установи, бізнес-структури.		Підвищення адаптивних можливостей та рівня інституційної життєздатності НДО і ДЗК в умовах трансформації суспільства.	

скорочення, які використано в таблиці: ЦПТІ - Центр підтримки творчих ініціатив, ДЗК - державні заклади культури, ІСКМ - інститут соціокультурного менеджменту, SAP - Альянс Партнерства Каунтерпарт, ГО - громадська організація, ІІЗАЮ - Агентство США з міжнародного розвитку, ОРЮ - Департамент з міжнародного розвитку Великобританії НДО - недержавна організація.

Колектив ЦПТІ та ІСКМ вдячний всім донорам (Фонд Євразія, ІІЗАЮ, Фонду Ч.С.Мотта, Міжнародний Фонд "Відродження", Програма Трансатлантичної ініціативи ЄС-США, ГО "Європейський діалог", Альянс Партнерства Каунтерпарт, ОРЮ, Міністерство культури і мистецтв України) за фінансову підтримку Програми "Розвиток між-секторної взаємодії громадських організацій та державних закладів культури".

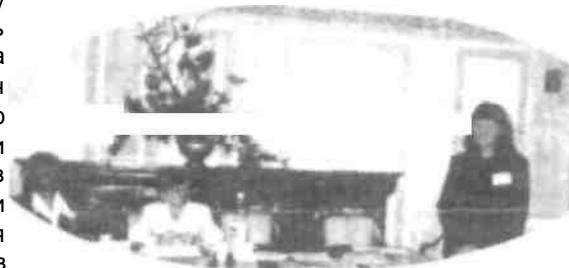

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Програма розвитку соціального партнерства недержавних (громадських) організацій та державних закладів культури

В умовах, коли настигла інформаційна ера, іде загальна глобалізація, коли навіть від менеджера неприбуткової сфери щоденне життя потребує нестандартних рішень та високого професіоналізму - як вижити бібліотекам, будинкам культури, клубам та громадським організаціям, які розташовані в районних центрах та малих містах? Саме відповідь на це питання намагається дати **Програма розвитку соціального партнерства недержавних (громадських) організацій та державних закладів культури**, що презентувалася Кіровоградським Центром підтримки творчих ініціатив в Києві 14 вересня 2000 року в рамках наради начальників обласних управлінь культури та Міністерства культури і мистецтв України за участю Міністра культури Богдана СТУПКИ. Зустріч відбулася в Національній філармонії. Характерною особливістю Програми є партнерство Центру підтримки творчих ініціатив та інших членів Ліги ресурсних центрів для НДО України з державними закладами системи Міністерства культури і мистецтв України. Поєднання інтелектуального потенціалу та можливостей цих суб'єктів партнерства дозволить адаптуватись до вимог сучасності регіональним громадським організаціям та державним закладам культури. Програма (ця ініціатива з регіону) орієнтована, в першу чергу, на віддалені від столиці та обласних центрів населені пункти. Це перший в Україні досвід такої масштабної взаємодії НДО та державних установ. Найбільш важливим елементом під час реалізації першого етапу проекту є створення незалежного **Кабінету технологій між секторного партнерства** на базі Міністерства культури і мистецтв України та **Інституту соціокультурного менеджменту** на базі Державної академії керівних кадрів культури та мистецтва, які є важливим елементом забезпечення інформаційно-методичних потреб неприбуткової сфери України.

Програма реалізується за підтримки Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих USAID та Фондом Ч.С.Мотта,

Програмою підтримки Українських НДО Трансатлантичної Ініціативи ЄС-США, Міжнародним Фондом "Відродження" та за сприяння Міністерства культури і мистецтв України. На зустрічі партнерів за Круглим столом "Досвід та перспективи функціонування закладів культури в умовах трансформації суспільства. Міжсекторне партнерство як засіб вирішення локальних проблем" обговорювалися практичні заходи по реалізації цієї Програми щодо подальшого розвитку соціальної взаємодії по вирішенню локальних проблем суспільства. **Круглий стіл**

"Взаємодія регіональних ресурсних центрів та закладів культури в рамках Програми розвитку соціального партнерства НДО та державних закладів культури"

15 вересня 2000 року в Києві на базі Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва проведено **Круглий стіл "Взаємодія регіональних ресурсних центрів та закладів культури в рамках Програми розвитку соціального партнерства НДО та державних закладів культури"** за участю представників обласних управлінь культури, ресурсних центрів, центру Філантропії, Міністерства культури і мистецтв, Державної академії керівних кадрів, інших зацікавлених організацій.

Організатори: Кіровоградський центр підтримки творчих ініціатив, Міністерство культури і мистецтв України, Державна академія керівних кадрів.

Круглий стіл провела президент ЦПТІ, координатор національної Програми Людмила Станкевич.

За активної участі всіх зацікавлених учасників зустрічі обговорювалися питання розвитку національної системи інформаційно-методичного забезпечення неприбуткового сектору, створення інформаційно-методичної мережі на базі державних закладів культури, можливостей для залучення громадян до суспільного життя та розвитку різноманітних форм громадського співіснування, активності, філантропії.

Розповсюджено досвід роботи Центру підтримки творчих ініціатив в рамках пілотного проекту між секторного партнерства НДО та закладів культури Кіровоградщини. Сподіваємося, що ці дві важливі зустрічі партнерів розпочнуть довгострокове співробітництво на користь реформування нашого суспільства, що стане платформою для обміну досвідом та ноу-хау у сфері побудови відкритого громадянського суспільства в Україні,

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ 3 МЕНЕДЖМЕНТУ

У Києві в листопаді 2000 року відбулися два заходи - тренінг та міжнародний семінар. Все, здається зрозуміло, якби не кілька уточнень. Заходи проводились Кіровоградським Центром підтримки творчих ініціатив, який виконує функції ресурсного центру для НДО Кіровоградської області. 15-17 листопада відбувся перший захід - тренінг для працівників Міністерства культури і мистецтв України на тему "Сучасний менеджмент у галузі культури".

Суспільство переживає зміни, які стають дедалі відчутнішими. Культура є одним з найголовніших чинників формування демократичного, відкритого суспільства. Загальну проблему трансформації галузі можливо вирішити конкретними, спільними діями держави з одного боку та громадськості - з іншого. Об'єднавши такими чином зусилля, можна буде сподіватись на позитивні зміни. Розуміючи це, держава зробила крок назустріч ініціативі з регіону. Другий захід

відбувся 20-22 листопада в Національній філармонії. Цього разу - міжнародний семінар "Трансформація галузі культури в посттоталітарних країнах". Семінар проходив за участю представників обласних управлінь культури, лідерів Ресурсних центрів України, представників польських та сербських НДО, Міністерства культури та мистецтв України та міжнародних благодійних фондів. На Семінарі обговорювалися такі проблеми:

- особливості розвитку культурної сфери в країнах з тоталітарним минулим;
- перспективи та пріоритетні напрямки діяльності галузі;
- менеджмент неприбуткових організацій в ринковому демократичному суспільстві;
- створення умов для залучення громадян до суспільного життя та розвитку філантропії.

Напружені обговорення, робота в секціях, активне спілкування під час перерв безпосередньо вказують на нагальність потреби реформування галузі культури в Україні. Досвід іноземних учасників був цікавим для українців тим, що, наприклад, у Польщі співробітництво такого типу вже кілька років практикується та вже є досить високі

результати. Польський Фонд БОРИС має розвинуту мережу центрів локальної активності на національному рівні. Сербська НДО "Європейський рух", яка має свої осередки в кількох містечках країни, займається громадською діяльністю саме в сфері культури і розвиває. безпосередньо, заклади культури, які знаходяться у віданні держави. Семінар дав змогу обговорити найгостріші проблеми галузі культури, а ними на сьогодні є майже цілковита відсутність фінансування та невідповідність методів діяльності закладів культури вимогам сучасного ринкового суспільства. Заходи проводилися в рамках Програми Центру підтримки творчих ініціатив "Розвиток соціального партнерства НДО та державних закладів культури". Їх проведення стало можливим завдяки підтримці Міжнародного Фонду "Відродження". Цей Фонд є однією з небагатьох благодійних інституцій в Україні, яка надає підтримки державним установам. Програми Напрямку "Культура" в 2001 році орієнтовані на сприяння розвитку європейських моделей менеджменту в сфері культури та підтримки експерименту в сучасному українському мистецтві. Фонд також має намір підтримувати ініціативи, що допомагатимуть становленню толерантності, стрийнятливості, зацікавленості у різноманітних естетичних течіях, розвиватимуть міжкультурну комунікацію і розуміння "іншості" як в мистецтві, так і в українському суспільстві загалом.

ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Одним з проявів посттоталітарної трансформації українського суспільства є децентралізація усіх сфер суспільного життя. Це потенційно відкриває добрі можливості для більш гнучкого та оперативного реагування суспільних інститутів на виклики життя. Юридичною основою для цього є Конституція України та Закон про місцеве самоврядування. Але одночасно потрібно зазначити, що реальна практика трансформаційних процесів свідчить про те, що виникають деякі проблеми, пов'язані з тим, що суспільні інститути на локальному рівні на цей час не в змозі повністю адекватно використати можливості, які надає їм загальна тенденція до децентралізації. Це зумовлено в тому числі й тим, що такий важливий елемент демократичного суспільства як громадський сектор на локальному рівні ще не має відповідної інфраструктури, яка б зробила його діяльність дійсно ефективною. В світлі вищевикладеного є актуальною діяльність тих суб'єктів третього сектору, які б були орієнтовані на вирішення місцевих проблем, та які були б достатньо професійними, щоб виконувати аналітичні, дослідницькі та освітні функції на рівні локального середовища, тобто, заповнили б ті порожнечі в місцевій інфраструктурі, які не дозволяють використовувати потенційні можливості процесу децентралізації.

Інститут соціокультурного менеджменту (ІСКМ) орієнтований в своїй діяльності саме на вирішення зазначеної проблеми. Важливим напрямком його діяльності є вивчення та аналіз адаптованих до конкретних умов сьогодення моделей соціальної взаємодії, які б інтегрували суспільство для вирішення актуальних проблем на локальному рівні.

З метою сприяння вирішенню зазначених проблем, ІСКМ проводить дослідження потенційних місцевих ресурсів, можливостей та перспектив розвитку між секторної взаємодії по вирішенню соціальних проблем на локальному, регіональному та національному рівнях, допомагає у розробці стратегічних комплексних програм соціально-культурного розвитку територіальних громад і регіонів, здійснює моніторинг, експертну оцінку ефективності та евалюацію соціальних програм територіального розвитку.

Завдання та напрямки діяльності ІСКМ:

- Сприяння розвитку соціальної активності громадян.
- Сприяння розвитку територіальних громад і регіонів.
- Розвиток національної системи підготовки кадрів для неприбуткових організацій.
- Створення механізму ефективного інформаційного обміну.
- Трансформування менеджменту в соціально-культурній сфері.

ВІЇЗДИ А СЕСІЯ ІНСТИТУТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Адаптація державних закладів культури до швидких темпів трансформації українського суспільства є одним з найбільш актуальних завдань Міністерства культури і мистецтв. Перспективи подальшого формування української держави значною мірою визначатимуться і змінами в громадському русі. Програма розвитку соціального партнерства представників неприбуткової сфери - громадських організацій та державних закладів культури, ініціатором якої став Центр підтримки творчих

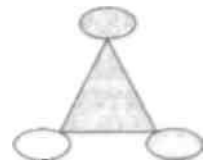
ініціатив, передбачає об'єднання зусиль, мобілізацію інтелектуального потенціалу та творчого надбання як Ліміресурсних центрів України, так і установ системи Міністерства культури і мистецтв в тому числі Державної академії керівних кадрів культури. Саме тому створено на партнерських засадах на базі Державної академії керівних кадрів культури Інститут соціокультурного менеджменту. 18-20 жовтня 2000 року в місті Світловодську на базі інформаційно-консультативного пункту, що в бібліотеці, відбулася перша виїзна сесія вже діючого Інституту. Тема сесії: "Організація соціальної взаємодії закладів культури та недержавних організацій у вирішенні локальних проблем." Присутні на сесії працівники закладів культури Світловодського району та міста Світловодська, лідери НДО були учасниками презентації національної Програми розвитку соціальної взаємодії НДО та державних закладів культури, яку провела президент ЦПТТ, координатор національної Програми Людмила Станкевич. Важливе питання "Нормативно-правове забезпечення закладів культури. Проблеми модернізації закладів культури клубного типу" висвітлювала старший викладач, заступник завідувачою кафедрою теорії практики культури Державної академії керівних органів культури Алла Мироненко. Тренінги на теми "Суспільно-ділові відносини НДО" та "Стратегічне планування" провели тренери ЦПТТ Людмила Станкевич та Лев Абрамов. Сесію завершив Крутий стіл "Досвід і перспективи розвитку між секторного партнерства НДО та державних закладів культури по вирішенню локальних проблем", на якому обговорювалися питання підвищення суспільної значущості закладів культури, перспективи соціальної взаємодії НДО та установ культури. Заняття в Інституті соціокультурного менеджменту дозволить як лідерам НДО так і працівникам культури збільшити свій професійний потенціал за рахунок оволодіння необхідними знаннями та навичками з менеджменту неприбуткової сфери. Потрібно зазначити, що реалізація цього проекту сприятиме підвищенню зацікавленості соціального оточення в регіонах в існуванні мережі закладів культури і НДО, які володіють новими формами інформаційно-методичної роботи.

РОБОТА ІКП -ЖИТТЄВО ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДІЯЛЬНОСТІ ЦПТТ

Ялова Єлизавета Миколаївна
консультант-методист ІКП для НДО
директор ЦМБ, волонтер і контактна особа ЦПТТ
(м. Світловодськ, Кіровоградська область).

Майже один рік на базі Центральної міської бібліотеки м. Світловодська працює Інформаційно-консультативний пункт від Центру підтримки творчих ініціатив М.Кіровограда.

Головним завданням ІКП є надання інформаційної, методичної та організаційної підтримки недержавним організаціям з метою об'єднання їх зусиль на подальшу розбудову відкритого демократичного суспільства.

Для організації роботи ІКП ЦПТТ забезпечив бібліотеку необхідною літературою про діяльність третього сектору, тобто, про різні громадські організації України і досвід їх роботи, інформацією правового напрямку стосовно НДО, інформацією про діяльність міжнародних фондів, їх пріоритети, зразками аплікаційних форм для написання проектів та умовами отримання грантів. Ця література розміщена в інформаційному куточку ІКП.

Про відкриття ІКП при Центральній міській бібліотеці та його діяльність було надруковано статтю "До уваги громадських організацій" у місцевій газеті "Світловодськ вечірній". На пленарному засіданні міської сесії, де в числі запрошених збираються соціально активні представники громадського руху, методистом-консультантом ІКП була проведена Інформаційна година на тему "Пошук додаткових джерел фінансування громадських організацій" з оголошенням пріоритетів і термінів прийому заявок до різних міжнародних фондів на 2000 рік.

Тема "Альтернативні джерела фінансування закладів культури або локальний Фандрейзинг" була висвітлена директором Центральної міської бібліотечної системи (методистом-консультантом ІКП) на міській конференції працівників культури по результатах роботи за 1999 рік.

Ці заходи привернули увагу громадськості та закладів культури до ІКП, розпочався процес співпраці.

Інформаційно-консультативним пунктом було проведено анкетування лідерів громадських організацій, внаслідок чого була складена база даних активних діючих недержавних організацій міста та району. Це дало можливість ЦПТТ скласти "Довідник кіровоградських НДО", а наявність інформації про напрямки діяльності громадських організацій дала можливість ІКП налагодити систему інформаційного забезпечення лідерів громадського руху.

З метою підвищення професійної майстерності керівників громадських організацій та закладів культури у Центральній міській бібліотеці Центром підтримки творчих ініціатив була започаткована "Школа лідерів НДО", у межах роботи якої відбулися тренінги, лекції та консультації на теми: "Менеджмент НДО", "Фандрейзинг для НДО", "Стратегічне планування діяльності НДО", "Суспільно-ділові відносини НДО". Тренінги проводилися тренерами Л.Станкевич та Л.Абрамовим за новітніми методиками, пропонованими Творчим Центром Каунтерпарт. Учасники тренінгів відкрили для себе нові шляхи у громадській діяльності, ознайомилися з роботою інших ГО міста та налагодили партнерські відносини на майбутню діяльність.

Для лідерів громадських організацій та працівників закладів культури міста і району у ЦМБ відбулася презентація Програми соціальної взаємодії НДО та державних закладів культури, започаткованої ЦПТТ на партнерських засадах з Міністерством культури і мистецтв України та Державною академією керівних кадрів культури і мистецтв.

Поєднання можливостей та потенціалу цих суб'єктів партнерства дозволить адаптуватись до вимог сучасності регіональним громадським організаціям та державним закладам культури.

В рамках цієї Програми у жовтні 2000 року відбулася перша візна сесія Інституту соціокультурного менеджменту для працівників культури Світловодського району. Учасники з великим інтересом заслухали виступи і повідомлення науковців з Державної академії керівних кадрів культури з питань правового забезпечення різних галузей культури нормативно-правовими актами, про форми і методи роботи з молоддю. Працівники культури Світловодська ділилися досвідом своєї роботи, налагоджували ділові стосунки з громадськими організаціями міста.

Цікавим прикладом співпраці громадських організацій та державних закладів культури стали, вже традиційні, засідання громадян Центру активної соціально-психологічної реабілітації інвалідів "Добрада". Так, у травні відбувся найзмістовніший захід - круглий стіл з соціальних питань для представників громадських організацій інвалідів з різних районів області: Світловодської "Добради", Новоукраїнської "Златополі", Олександрійського клубу реабілітації дітей та інвалідів всіх категорій, представників Кіровоградської обласної організації "Союзу організацій інвалідів України".

2 грудня в читальному залі ЦМБ знов зібралася майже повним складом Світловодська "Добрада" на вечір-зустріч членів клубу. Теплі слова привітання звучали від працівників відділу молодіжної політики, сім'ї та спорту, центру соціальної служби молоді, бібліотеки та краєзнавчого музею. Найактивніші члени Клубу були нагороджені призами, а неформальне спілкування відбулося за кавою з міні-концертом, який підготували "добрадівці".

Наприкінці листопада у ЦМБ відбувся методичний семінар "Правова освіта заради демократії", який провела Інформаційна служба з актуальних питань жіноцтва, що діє на базі Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д.І.Чижевського М.Кіровограда. На семінарі було майже 30 учасників від 15-ти громадських організацій міста та району. Слухачі отримали інформацію про міжнародні документи з прав людини, міжнародні недержавні правничі організації, про правове навчання та виховання в Україні. Екскурсію в мережу Інтернет з практичними заняттями з пошуку правничої інформації провів головний інженер з автоматизації ОУНБ ім. Чижевського.

Цікавою формою співпраці закладів культури з НДО стали семінари, що проводилися ЦМБ у межах проекту "Формування здорового способу життя". Разом з державними закладами, громадськими організаціями ЦМБ провела для вчителів, завучів з виховної роботи та бібліотекарів семінари "Наркотики - загроза здоров'ю нації", "СНІД - рана людства", "Шість програм здоров'я" та "Організація змістовного дозвілля як альтернатива виникненню небезпечних соціальних явищ".

Ці семінари дали поштовх подальшій активній роботі різних закладів та громадських організацій з молоддю на подолання таких соціально небезпечних явищ як наркоманія, проституція, СНІД, на формування здорового способу життя у молоді міста.

Отже, допомога розвитку суспільства на засадах партнерства є спільною справою громадських організацій та державних закладів культури.

МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО. ДУМКА ВЛАДИ

Однією з аксіом сталого розвитку громадського сектору, як відомо, є налагодження партнерських відносин з державними структурами. І хоч в умовах трансформації нашого суспільства цей процес ще не набув системного характеру, важливо знати думку майбутніх партнерів, особливо, представників місцевих органів влади, з якими більшість НДО стикається у повсякденному житті. Досвід нашої роботи свідчить, що не все так погано як здається на перший погляд, передумова та, фактично, і цікавий досвід вже є. Потрібно тільки, щоб він набув системного характеру. В цьому зацікавлені як НДО, так і представники місцевої влади.

Думка влади.

Наталія Овчаренко

Заступник начальника управління культури
Кіровоградської облдержадміністрації

Однією з головних ознак сучасного демократичного суспільства є трансформування галузі культури. Протягом останніх кількох років у області глибоко аналізуються соціоекономічні умови, в яких функціонують заклади культури. Першим поштовхом для здійснення глибокого аналізу був наказ Міністерства культури і мистецтв України № 182 від 11.04.97 "Про реформування культурно - дозвіллевої сфери". Уже в 1997 році постає питання про роздержавлення закладів культури, створення культурно - дозвіллевих об'єктів з різними моделями утримання або фінансової діяльності (на умовах оренди, за рахунок господарств, коштів інших відомств). З метою економії бюджетних коштів було запропоновано створення полі - функціональних закладів культури - клуб-бібліотека, клуб-музей, клуб-кіноустанова - до речі, в області функціонує 17 таких закладів.

Аналізуючи подальший стан функціонування мережі закладів культури слід зазначити, що з кожним роком зменшується державне забезпечення утримання закладів. Відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" все більша частка - близько 70% - покладається на органи місцевого самоврядування. Це значить, що сьогодні існує нагальна потреба вести пошук нових форм роботи, фінансово-господарської діяльності, залучення альтернативних джерел фінансування, постійної співпраці з НДО. Досягнення цієї мети можливе при сприятливому правовому полі, яке на сьогодні ще не сформовано, та високій кваліфікації працівників культури. В цьому плані державним закладам значною мірою сприяє Центр підтримки творчих ініціатив, який став своєрідним інформаційно-ресурсним центром для регіону і який має розгалужену мережу інформаційно-консультативних пунктів в містах і районах області.

Головне завдання ЦПТІ з державними закладами - об'єднання зусиль державних закладів та НДО для побудови інформаційної мережі за допомогою якої можна було б оперативно розповсюджувати досвід роботи НДО. Вважаємо, що така між секторна взаємодія є одним з пріоритетних напрямків реформування культурно - дозвіллевої сфери, оскільки це є мобілізація інтелектуальних, організаційних, кадрових, матеріально-технічних ресурсів НДО та закладів культури системи Міністерства культури для спільного розвитку та реалізації суспільно-корисних завдань. Досвід нашої області в цьому напрямку було узагальнено Міністерством культури і мистецтв України в травні 2001 року за участю заступників начальників управлінь культури облдержадміністрацій. На цій нараді-семінарі також розглядалися питання регіональної культурної політики та сучасні тенденції функціонування закладів культури. Як свідчить аналіз - проблеми в галузі є характерними і для інших областей. Після спілкування ще раз виявилось, що постійний пошук дає позитивні результати. Той, хто очікує, що за нього хтось повинен думати, вчитися, вести пошук і хто сподівається тільки на бюджетне стовідсоткове фінансування помиляється і просто приречений на "культурне вимирання".

Наталія Стукаленко

Завідуюча організаційним відділом
Знам'янського міськвиконкому

Діяльність громадських організацій суттєво впливає на життєдіяльність нашого міста. Тому міська рада, її виконавчий комітет, особисто міський голова М.Нестеров не є сторонніми спостерігачами процесу творення і утвердження НДО, а намагаються з ними співпрацювати у вирішенні проблем. Започатковані та діють різні форми співпраці з лідерами організацій, активістами та членами об'єднань.

Так, по закінченню кожного кварталу проводиться анкетування з метою організації інформованою населення про суспільно-політичне життя міста, взаємодії органу виконавчої влади з громадськими об'єднаннями у вирішенні проблем життєдіяльності міста.

Створена координаційна рада політичних партій та громадських організацій міста, яку очолює міський голова. До складу ради входять лідери міських організацій та осередків. Тематика засідань різноманітна.

Пропозиції партійних та громадських організацій враховуються міською радою при формуванні плану заходів щодо вирішення питань покращення умов життя мешканців міста.

Популярності набули зустрічі за "круглим столом" активів громадських організацій. Тематика їх визначається теж при заповненні анкети. Під час таких зустрічей керівники об'єднань вносять пропозиції по вирішенню проблем. За їх пропозиціями складаються заходи по виконанню критичних зауважень, встановлюється термін виконання та відповідальні.

Затверджує заходи міський голова, контролює їх виконання організаційний відділ.

З минулого року в місті розпочала роботу Школа лідерів за ініціативою Центру підтримки творчих ініціатив М.Кіровограда. Їх спілкування з представниками громадських організацій неординарне, цікаве, пізнавальне. Бо самі організатори школи - люди цікаві. Вони допомогли створити інформаційно-консультативний пункт на базі міської бібліотеки №3. Очолила пункт Вікторія Громова, яку дуже зацікавила ця справа. Вона завжди радо приймає відвідувачів, знайомить із матеріалами, які надходять до пункту.

Ми вважаємо, що треба зміцнювати взаємодію між державними структурами і неприбутковими організаціями. У нас є задум про ще більш ефективні форми роботи в цьому напрямку.

Проте, не можна забувати про те, що процес становлення НДО в Україні в деякій мірі проблематичний. Так, Закон України від 1992р. "Про об'єднання громадян" застарів і не в повній мірі відповідає сьгоднішнім вимогам. Потрібне чітке правове забезпечення, яке б належним чином регулювало діяльність, надавало б пільговий податковий статус благодійним і неприбутковим організаціям, спонсорам, усім, хто має намір допомогти громаді.

Віктор Мошковський

Завідуючий відділом організаційно-кадрової роботи
Олександрівської райдержадміністрації.

Вважаю, що між секторне партнерство - це перспективний напрямок в плані формування і діяльності як громадських так і державних організацій у вирішенні проблем суспільства й, зокрема, культури в нашому районі. Багато суспільно-політичних проблем можна вирішити через НДО. Органи влади це розуміють і підтримують. Сьогодні нас турбує проблема реформування агропромислового комплексу, а в зв'язку з цим потрібна ініціатива і діяльність НДО в даному напрямку. Я бажаю створити на базі нашого району учбовий центр та розробити проект по навчанню державного та громадського секторів, а також сільськогосподарського комплексу. Сам мрію стати тренером. Ми вже працюємо і будемо співпрацювати з Центром підтримки творчих ініціатив і в перспективі.

Валентина Бровченко

Начальник відділу культури Онучівської
райдержадміністрації.

Я не бачу роботи державних закладів культури без взаємодії з громадськими організаціями. В нашому районі є певний досвід між секторного партнерства.

Спільно проводимо свята сім'ї, які підвищують їх авторитет, допомагають у вирішенні сімейних проблем. Співпраця з такими громадськими організаціями як спортивне товариство "Колос", літературно-музична студія "Перевесло", ветеранська організація, районна спілка воїнів-інтернаціоналістів "Саланг", тісні партнерські відносини з відділами у справах сім'ї, молоді та освіти дають значні результати у вирішенні місцевих проблем. На мою думку, чим більше буде громадських ініціатив, громадських організацій різних напрямків діяльності, тим більше вони зможуть брати на себе вирішення тих локальних проблем, які сьогодні вирішують органи влади. Але всім нам сьогодні необхідні нові знання, нові підходи. Такі знання нам дає "Школа лідерів НДО", яка організована в нашому районі ЦПТІ і за що ми дуже вдячні. Є бажання продовжити навчання на базі Академії керівних кадрів культури. Тому я вважаю, що взаємодія всіх секторів суспільства повинна розвиватися на професійній основі і це дасть, без сумніву, свій позитивний результат в розбудові нашої держави.

*...людина здатна змінити своє життя, змінивши своє ставлення до нього...
Вільям Джейтис*

**ПОШИРЕННЯ ДОСВІДУ
ІНЖЕКТОРНОГО
ПАРТНЕРСТВА**

Тетяна Барашкова,
директор Українського національного культурного центру,
м. Дніпропетровськ.

Маючи достатній трьохрічний досвід по створенню і творчій діяльності Українського національного культурного центру (м. Дніпропетровськ), ми особливо відчуваємо необхідність і важливість роботи недержавних організацій. На наш погляд, саме вони спрямовують ентузіазм, енергію, емоції людей на творчу діяльність і стабілізацію суспільства.

Тому таким важливим для нас є досвід роботи Центру підтримки творчих ініціатив (м. Кіровоград). Зустріч з президентом цієї організації, консультації з провідними фахівцями допомогли нам по-новому побачити і нашу роботу сьогодні, і шляхи подальшого вдосконалення нашої діяльності.

У нас з'явилося бажання створення подібної інформаційної мережі на базі установ культури в Дніпропетровській області і необхідність тісного співробітництва з нашими однодумцями із ЦПТІ м. Кіровограда, дружнього спілкування, обміну інформацією та консультаціями з ними.

Ми щиро вдячні президенту Людмилі Станкевич, Віце-президенту Льву Абрамову та всім співробітникам ЦПТІ за інформаційно-методичну допомогу, відкритість, доброзичливість і довіру до нас. Ми раді зустрічі, початку співробітництва, що дало нам важливий досвід та творчий поштовх для нашої діяльності. Ми вважаємо, що ця зустріч лише початок і подальша сумісна діяльність принесе користь не тільки нашим організаціям, а і нашим регіонам, нашому суспільству.

**Про особисті враження від
участі у Всеукраїнському
семінарі-практикумі "Досвід
та перспективи
функціонування закладів**

культури в нових умовах."
м. Кіровоград, 16-19 травня 2001 р.

Самарець Катарина Миколаївна
заступник начальника управління культури
Дніпропетровської ОДА.

Семінар, організований Міністерством культури та мистецтв в Україні і ЦПТІ м. Кіровограда при сприянні управління культури Кіровоградської облдержадміністрації був дуже корисним для професійного росту і формування нового світогляду.

Він дав можливість порівняти свої орієнтири в нових умовах роботи закладів культури, ще раз переконатись, що багато чого в нашій діяльності залежить від особистості керівника, його природного вміння бути лідером, створювати необхідну творчу атмосферу в колективі, примусити колективний розум працювати на кінцеву мету. З допомогою тренінгу учасники семінару встановили, що зараз в суспільній свідомості необхідно формувати якісно нове ставлення до культури (не як галузі розваг і відпочинку, з виду людської діяльності по історичній вертикалі в процесі якої створюються матеріальні і духовні цінності), до понятійного апарату. А головне, необхідно, щоб люди зрозуміли, що все прекрасне створюється наполегливою, систематичною, ретельною працею. Моя велика вдячність Людмилі Миколаївні Кононенко, Людмилі Олександрівні Станкевич, Льву Костянтиновичу Абрамову та працівникам управління культури.

ШКОЛА ЛІДЕРІВ НДО

Базовим принципом своєї роботи Центр підтримки творчих ініціатив вважає принцип **професійності**. Сучасний розвиток нашої країни вимагає фахового підходу в усіх сферах діяльності. Для досягнення цілей у майбутньому ЦПТІ працює вже сьогодні над підвищенням професійності як громадського сектора, так і державних закладів культури на об'єднання зусиль яких направлена реалізація Програми "Сузір'я". Професійність для громадського та державного секторів сьогодні - це ефективне виконання своїх функцій та досягнення значущих цілей у майбутньому. Тому ЦПТІ і надалі працюватиме над удосконаленням професійного зростання організацій-партнерів через систему Інституту соціокультурного менеджменту та консультацій. Тому сприяє Програма розвитку соціального партнерства НДО та державних закладів культури. Завершила свою роботу "Школа лідерів НДО" в регіонах області у вигляді тренінгів на теми "Менеджмент НДО", "Фандрейзинг для НДО", "Суспільно-ділові відносини НДО", "Стратегічне планування діяльності НДО". Тренінги проводили на базі регіональних інформаційно-консультативних пунктів для НДО тренери *Центру підтримки творчих ініціатив Людмила Станкевич, Лев Абрамов, Віталій Штефан та Жанна Масалімова*. Учасники шкіл - як лідери громадських організацій, так і працівники сфери культури. Програма тренінгів була насичена різноманітними формами інтерактивного навчання: ігри, "мозкова атака", робота над завданнями, вирішення задач, моделювання реальної ситуації тощо. Пропонуємо **фоторепортаж** про "Школи лідерів НДО" в містах та районах області.

Кіровоград

Допинська

МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО В МЕРЕЖЕВИХ МОДЕЛЯХ

Різні моделі між секторного партнерства можуть тому випадку, коли вони є поширеними територіально. Для значення мають мережеві структури. Не є виключенням з цього правила і модель партнерства державних закладів культури та громадських організацій. Нижче наведено деякі мережі, котрі вже демонструють або потенційно можуть це зробити:

позитивно впливати на суспільство тільки в

досягнення такого результату не оціненне

закладів культури та громадських організацій.

Нижче наведено деякі мережі, котрі вже демонструють або потенційно

можуть це зробити:

Інформаційно-методична мережа Центру підтримки творчих ініціатив на базі державних закладів культури, в якій добровільно працюють методисти інформаційно-методичної мережі Центру підтримки творчих ініціатив*.

№	Район, місто	Контактна особа, консультант-методист	Тел. робочий	Контактна особа в місцевій владі (РР)	Адреса ІКТ для листування
1.	м. Бобринець	Теліх Наталя Володимирівна, директор РБК	(05257) 2-17-87		м. Бобринець, 27200, РБК
2.	смт. Вільшанка	Іванова Раїса Федорівна, методист РБК	(05250) 9-18-94		смт. Вільшанка, 26600, РБК
3.	м. Гайворон	Ланченко Любов Григорівна, завідувач РБК Голуб Олена Олегівна, директор РБК	(05254) 2-27-73 (05254) 2-15-33	Голуб Вадим Володимирович, (05254) 2-20-38, ф. 2-28-67	м. Гайворон, 26300, БК, РБК
4.	смт. Голованівськ	Жикова Світлана Миколаївна, інспектор РБК Сушайська Наталя Аркадіївна, методист РБК	(05252) 2-18-39 2-18-77		смт. Голованівськ, 226500, вул. Суворова, 4, РБК
5.	м. Діпчинська	Валеєв Майя Савініана, інспектор РБК Патриман Людмила Анатоліївна, методист РБК	(05234) 5-27-18	Глушко Ольга Миколаївна (05234) 2-18-87, ф. 5-16-79	м. Діпчинська, 28500, БК райдержадміністрації
6.	смт. Добровеличківка	Кожухар Галина Іванівна, директор РБК	(05233) 2-22-61		смт. Добровеличківка, 27000, РБК
7.	м. Знамянка	Громова Вікторія Валеріївна, завідувач міською бібліотекою № 3	(05233) 2-09-03	Стукаченко Наталя Гаврилівна (05233) 5-22-03, ф. 5-50-55	м. Знамянка, 27400, вул. Глібова, 28 мисля бібліотека № 3
8.	с. Балашівка, Кіровоград	Коваленко Наталя Володимирівна, директор РБК	(0522) 56-90-77		м. Кіровоград, Балашівка, 25014, вул. Дарвіна, 23, РБК
9.	смт. Компаніївка	Мунтій Катерина Семеновна, завідувач РБК райдержадміністрації	(05240) 9-14-32		смт. Компаніївка, 29400, БК
10.	м. Мала Виска	Крилов Олександр Григорович, директор РБК Кондратенко Світлана Василівна, методист РБК	(05258) 2-13-83		смт. Мала Виска, 26200, РБК
11.	смт. Новгородка	Лісник Надія Анатоліївна, завідувач РБК	(05241) 9-10-88 9-15-18	Будоренко Людмила Іванівна (05241) 9-10-35, ф. 9-15-18	смт. Новгородка, 28200, РБК
12.	м. Новомиргород	Барановська Валентина Василівна, директор РБК	(05256) 2-17-49		м. Новомиргород, 26000, РБК
13.	м. Новоукраїнка	Нічка Юлія Іванівна, методист Паладу культури "Ювілейний"	(05251) 2-18-31 2-22-34(мер.) 2-3040(розр.)	Мельник Петро Петрович (05251) 2-18-34, ф. 2-18-86	м. Новоукраїнка, 27100, Паладу культури "Ювілейний"
14.	смт. Олександрівка	Іваненко Анатолій Васильович, директор РБК Зимчук Людмила Іванівна, методист РБК	(242) 5-26-78	Моділовський Віктор Луїч	смт. Олександрівка, 27300, РБК
15.	м. Олександрія	Шоколова Тетяна Степанівна, художній керівник РБК Масилімова Жанна Найліана	(05235) 2-31-55 5-33-15(р) 5-32-70	Яселева Ірина Петрівна (05235) 2-22-04, ф. 2-53-20	м. Олександрія, 28000, вул. Дібрівки, 27, РБК
16.	смт. Онуфріївка	Бровченко Валентина Василівна, начальник РБК Галайдюк Ніна Андріївна, інспектор РБК	(05238) 9-11-41	Дудчик Ігор Валерійович	смт. Онуфріївка, 28100, РБК
17.	смт. Петрове	Бискуб Галина Дмитрівна, директор РБК	(05237) 9-15-47		смт. Петрове, 28300, РБК
18.	м. Світловодськ	Ялова Єлизавета Миколаївна, директор центральної міської бібліотеки	(05236) 2-52-21 2-45-53 міськрада 2-77-66	Моспан Василь Григорович 2-07-80, ф. 2-55-55	м. Світловодськ, 27504, вул. Приморська, 54, ЦМБ
19.	м. Ульянівка	Бучар Валентина Петрівна, завідувач РБК	(05259) 2-25-54		м. Ульянівка, 26400, райвідділ культури
20.	смт. Устичівка	Семенов Віктор Олександрович, директор РБК	(05239) 4-11-22		смт. Устичівка, 26600, РБК

* Скорочення, які використовуються в таблиці:

РБК - районний відділ культури

БК - відділ культури

РБК - районний будинок культури

Далі до Вашої уваги - **регіональна мережа координаторів** Програми розвитку соціального партнерства НДО та державних закладів культури від Управління культури облдержадміністрацій.

№	Область, місто	Регіональний координатор Програми	Посада	Контактна адреса	телефон
1	Вінницька область	Морозова Наталя Іванівна	головний бібліотекар обласної наукової бібліотеки ім.Тімарка	21100, м.Вінниця вул. Соборна, 73.	(0432)35-17-04
2	Дніпропетровська область	Самарець Катерина Миколаївна	заступник начальника управління культури Дніпропетровської облдержадміністрації	49000 м. Дніпропетровськ, проспект Кірова, 1	(0562) 42-85-20, 42-82-13
3	Донецька область	Цимбал Олена Костянтинівна	заступник начальника управління культури Донецької облдержадміністрації	83000, м. Донецьк, вул. 50-річчя СРСР, 49	(0622) 93-64-79
4	Житомирська область	Сквібицький Леонтій Вікторович	заступник начальника управління культури Житомирської облдержадміністрації	10000, м.Житомир, вул. Мала Берднечська,25	(0412) 37-27-06
5	Закарпатська область	Пурісова Ірина Едуардівна	начальник відділу регіональної культурної політики управління культури Закарпатської облдержадміністрації	69000, М. Закарпаття, пр. Леніна, 104	(0612) 39-01-50
6	Івано-Франківська область	Братковський Роман Степанович	заступник начальника управління культури Івано-Франківської облдержадміністрації	76000, Івано-Франківськ, вул. Грушевського, 21	(0342) 55-22-01
7	Київська область	Рубаненко Сергій Миколайович	заступник начальника управління культури Київської облдержадміністрації	01133, м. Київ, пл. Лесі Українки, 1	факс: 295-87-48 (044) 294-87-46
8	Кіровоградська область	Овчаренко Наталія Юрівна	заступник начальника управління культури Кіровоградської облдержадміністрації	25006, м. Кіровоград, пл. Кірова, 1	(0522) 22-07-53
9	Луганська область	Суркова Ольга Володимирівна	провідний спеціаліст управління культури Луганської облдержадміністрації	91000, м. Луганськ, пл. Героїв ББВ, 9	(0642) 53-64-76
10	Волинська область	Лисюк Володимир Леонтійович	Заступник начальника управління культури облдержадміністрації	43000, м. Луцьк, Київська площа, 9, УК	
11	Львівська область			79000, м. Львів, вул. Вячеслава, 14, УК	
12	Миколаївська область	Сокіл Тамара Леонтівна	провідний спеціаліст управління культури Миколаївської облдержадміністрації	54000, м. Миколаїв, пл. Леніна, 1	(0512) 37-38-62
13	Одеська область	Марченко Ольга Василівна	провідний спеціаліст відділу національних культур і народної творчості управління культури Одеської облдержадміністрації	66000, м. Одеса, вул. Канатна, 63	(0482) 22-05-32
14	Полтавська область	Полівченко Андрій Григорович	заступник начальника управління культури Полтавської облдержадміністрації	36000, м. Полтава, вул. Жовтєва, 45	факс (0532) 7-24-35 (0532) 7-29-62
15	Республіка Крим (м. Сімферополь)	Емірова Олена Григорівна	головний спеціаліст по бібліотекам Міністерства культури республіки Крим	95000, м. Сімферополь, пр. Кірова, 13	(0652) 29-23-98
16	Рівненська область	Ткачук Андрій Петрович	заступник начальника управління культури Рівненської облдержадміністрації	33000, м. Рівне, вул. С.Патшора, 19	(0362) 22-14-07
17	м. Севастополь	Севомисова Наталя Віталіївна	провідний спеціаліст управління культури Севастопольської міської держадміністрації	м. Севастополь, вул. Радянська, 9	(0692) 54-55-41
18	Сумська область	Деліченко Любов Олексіївна	Заступник начальника управління культури Сумської облдержадміністрації	40000, м. Суми, пл. Незалежності, 2	(0542) 22-17-93
19	Тернопільська область	Поліскава Вацла Ярославівна	начальник відділу управління культури Тернопільської облдержадміністрації	46000, м. Тернопіль, вул. Шевченка, 6	(0352) 22-31-80
20	Закарпатська область	Кондратенко Надія Федорівна	старший методист обласного Будинку народної творчості	86000, м. Ужгород, вул. Волощина, 18	(0312) 3-60-35, 3-40-35
21	Харківська область	Хильченко Володимир Федосійович	заступник начальника управління культури Харківської облдержадміністрації	61000, м. Харків, Держпром, 8 під'їзд, 4 поверх	(0572) 47-71-28, 40-87-41
22	Харківська область	Проценко Галина Борисівна	заступник начальника управління культури облдержадміністрації	73000, м. Харків, вул. Ушакова, 16	
23	Хмельницька область			29000, м. Хмельницький, вул. Грушевського, 87	
24	Черкаська область	Косюк Володимир Олександрович	заступник начальника управління культури Черкаської об. держадміністрації	18000, м. Черкаси, вул. Шевченка, 185	(0472) 47-40-55
25	Чернівецька область	Мадар Костянтин Васильович	заступник начальника управління культури Чернівецької облдержадміністрації	58000, м. Чернівці, вул. Радянська, 1	(03722) 2-75-76
26	Чернівецька область	Буренко Іван Степанович	заступник начальника управління культури Чернівецької облдержадміністрації	14000, м. Чернівці, вул. К. Маркса, 12	(04822) 7-23-12

Мережа Ліги ресурсних центрів України.

№	Назва	Керівник	Адреса	Адреса для листування	Телефон, факс	Електронна пошта
1	Ресурсний центр "Гурт"	Оксана Тюрjana	м. Київ, вул. Костянтинівська, 26	02025, м. Київ, а/с 126	(044) 417-84-30 213-98-04	gurt@ngonet.kiev.ua
2	Регіональний центр "Сприяння"	Світлана Семененко	м. Донецьк, вул. Артема, 129а, к. 210	83055, м. Донецьк, вул. Артема, 129а, к. 210	(062) 336-51-59	iso@rsc.donetsk.ua
3	Запорізький ресурсний центр	Роман Скорко	м. Запоріжжя, площа Леніна, 162, к.524	69000, м. Запоріжжя, а/с 1332	(0612) 13-79-38	roman@ngonet.com.ua www.ngonet.com.ua
4	Західно-український ресурсний центр	Василь Полуйко	м. Львів, вул. Ю. Дрогобича, 8/12	79000, м. Львів, вул. Ю. Дрогобича, 8/12	(0322) 72-88-33	office@zuc.org polujko@zuc.org
5	Чернівецький ресурсний центр	Віктор Гончарук	м. Чернівці, Театральна площа, 3, к. 75 (готель "Прут")	58000, м. Чернівці, Театральна площа, 3, к. 75 (готель "Прут")	(0372) 51-14-77	guro@unicom.cv.ua
6	Подільський центр прав людини	Михайло Бардин	м. Вінниця, вул. Козицького, 36, к. 39	21032, м. Вінниця-32, а/с 3446	(0432)35-90-79	vinpchr@vinnitsa.com
7	Волинський ресурсний центр	Руслан Краплин	м. Рівне, вул. Курчатова, 1	33018, м. Рівне, вул. Курчатова, 1	(0362) 23-63-42	vrc@ukrwest.net
8	Ресурсний центр "Єднання" ("Ахалар")	Юрій Трохименко Ігор Подгорний	м. Чернігів, вул. Пролетарська, 11, к. 19	14000, м. Чернігів, а/с 69	(04622) 7-27-76	ahalar@lit.chernigov.ua www.ahalar.org.ua
9	Центр підтримки творчих ініціатив	Людмила Станкевич	м. Кіровоград, вул. Жарова, 28, кор. 5, кв. 70	25006, м. Кіровоград, а/с 4/30	(0522) 59-83-12	rc@cpri.kr.ua www.presscat.org.ua www.ngo.org.ua
10	Благодійний фонд "Громадські ініціативи"	Наталія Качанова	61099, м. Харків, вул. Рибалко, 23, кв. 65	(0572) 12-71-19	(0572) 12-71-19	com_in@kharkov.com
11	Центр філантропії	Світлана Куд	м. Київ вул. Ярославів Вал, 36-в, кім 33	02152, м. Київ -152, а/с 53	(044) 212-31-50 дом. 418-1862	cfp@philanthi.org.com www.philanthropy.org.ua
12	Горлівський ресурсний центр ВУСМО	Ірина Білоус	Донецька обл., м. Горлівка, вул. Рудаківа, 35, кв. 64	84626, Донецька обл., м. Горлівка, вул. Рудаківа, 35, кв. 64	(06242) 6-31-80	mks@dtek.dp.ua
13	Регіональне ресурсне агентство "Крим-перспектива"	Катерина Дегтярьова	Крим, м. Сімферополь, вул. Севастопольська, 8, кв. 23	95005, Крим, м. Сімферополь, вул. Севастопольська, 8, кв. 23	(0652) 27-33-09	kd@pop.crs.net
14	Ресурсний центр Асоціації недержавних громадських організацій	Анатолій Рехун	м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 36,к. 108	18000, м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 36,к. 108	(0472)47-1566 47-0075	asim@major.com
15	Східноукраїнський Ресурсний центр (СУРЦ)	Ірина Пасічникенко	м. Харків, вул. Сумська, 37, к. 11	61002, м. Харків, вул. Сумська, 37, к. 11	(0572)12-0261	il1735@online.kharkov.ua

Менеджмент НДО.

(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - Кіровоград, 1999. - 83с.)

Даний навчально-методичний посібник розглядає НДО як об'єкт управління. Посібник буде корисним не тільки лідерам громадських організацій, а й у управлінцям інших сфер діяльності, адже в ньому викладено теоретичні аспекти менеджменту, розкрито функції управління, наводяться якості, якими повинен володіти сучасний менеджер. Крім того, розкривається правовий аспект менеджменту НДО та фінансовий менеджмент. Посібник багатий на практичні завдання. В кінці підручника знаходиться додаток, в якому містяться законодавчі акти про діяльність громадських організацій, в тому числі, про міжнародні зв'язки громадян та міжнародні об'єднання громадян. Посібник містить короткий глосарій по темі. Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Ресурсний центр для НДО як каталізатор процесу між секторного партнерства.

(Абрамов Л.К., Азарова Т.В. - ЦПТІ, Кіровоград, 1999. - 50с.)

Видання цієї брошури викликано потребою в розвитку партнерських відносин між державою та громадським сектором. Зокрема, ЦПТІ має позитивний досвід в налагодженні відносин такого роду. Пріоритетом діяльності ЦПТІ обрав галузь культури. Досвід розробки та впровадження конкретної моделі партнерства між державними закладами культури та НДО буде корисний для багатьох НДО країн перехідного періоду. Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Суспільно-ділові відносини НДО.

(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - Кіровоград, 1999. - 78с.)

Цей навчально-методичний посібник розкриває основні аспекти суспільно-ділових відносин НДО. Дотладно розкриваються такі поняття як РР., взаємодія зі ЗМІ, зв'язок НДО, держави і бізнесу, спілкування, форми ділового спілкування, роль інформаційних технологій для суспільно-ділових відносин. Після кожного розділу пропонуються завдання і вправи, тому матеріал засвоєється в ісоко ефективно, закладаючи основу для навичок. Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Довідник недержавних організацій Кіровоградської області.

(ЦПТІ, Кіровоград, 1999, 52с.)

Довідник містить перелік громадських організацій Кіровоградської області. Окрім алфавітного покажчика в ньому передбачено ще й розділ, де всі НДО згруповані за географічним принципом по районах області, окремо - міст Кіровограда й Олександрії. Довідник містить також іменний покажчик контактних осіб НДО. Видання довідника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Фандрейзинг для НДО.

(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - Кіровоград, 2000. - 84с.)

Мета цього навчально-методичного посібника - ознайомити лідерів та персонал НДО з таким в активним аспектом діяльності НДО як залучення коштів. Зараз дуже мала частка НО користується всім спектром можливостей залучення додаткових коштів. Посібник являє собою цінність, адже в ньому детально розкриті загальні принципи фандрейзингової стратегії, так і послідовність етапів діяльності по залученню коштів, наприклад від фірм та приватних осіб. Книга містить багато завдань та вправ, які допоможуть краще засвоїти матеріал та вдосконалити набуті навички.

Книга містить такі розділи: Фандрейзинг. Що це таке? Тенденції та принципи фандрейзингової стратегії. Етапи діяльності НДО для отримання пожертв від приватних осіб та фірм. Грант як метод отримання донорської підтримки. Додатки.

Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Стратегічне планування діяльності НДО.

(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - Кіровоград, ЦПТІ, 2000. - 71 с.)

Цей навчально-методичний посібник показує важливість та надає конкретних навичок по стратегічному плануванню діяльності НДО. Кожна організація на якомусь етапі свого розвитку має розробити стратегію свого майбутнього руху, щоб укріпити свою життєздатність.

Підручник надає методичних рекомендацій щодо складання такого плану, розкриває важливість стратегічного планування для розвитку НДО. Посібник складається з двох частин - перша - теоретична, а друга - практичного спрямування. Розкриті значення стратегічного планування як функції управління, сутність поняття стратегія, принципи і рівні стратегічного планування, методи розробки стратегії, послідовність етапів стратегічного планування, визначення стратегічних цілей, вимірювання і контроль кроків та наслідків.

Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

Менеджмент в сфері культури.

(Абрамов Л.К., Азарова Т.В. - ЦПТІ, Кіровоград, 2000. - 88с.)

Навчально-методичний посібник для управлінців сфери культури, призначений для проведення відповідного тренінгу. Видання містить інформацію по теоретичних основах менеджменту, управлінських функціях в управлінському процесі, галузі культури як об'єкту управління, вимогах до менеджера культури та до організації відносин з підлеглими. В кінці кожного розділу розміщені вправи та завдання для самоудосконалення. Розробка та видання посібника здійснені за рахунок коштів, наданих Міжнародним Фондом "Відродження".

Методика надання консультативних послуг регіональним НДО.

(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - ЦПТІ, Кіровоград, 2000. - 200с.)

У виданні детально розкрито методику надання консультативних послуг регіональним НДО. По кожному з дев'яти основних аспектів діяльності НДО наведено основний теоретичний матеріал, який необхідно знати методисту-консультанту інформаційно-консультативного пункту для надання якісної, системної інформаційної підтримки регіональними НДО. Посібник містить велику кількість завдань та вправ, які дозволять само вдосконалитися методистам-консультантам. Завдання та вправи можна використовувати під час консультування. Книга розроблена та видана за підтримки Програми Трансатлантичної Ініціативи і розвитку громадянського суспільства ЄС-США.

ЦПТІ та його справи.

(ЦПТІ, Кіровоград, -48с.)

Шостий номер інформаційного бюлетеня Центру підтримки творчих ініціатив. Випуск виконаний у формі річного звіту. Брошура містить підсумок діяльності ЦПТІ за 1999-2000 роки, в ній багато документальних даних, які дозволять зробити певні висновки читачам. Номер містить такі розділи: вступне слово, загальна інформація про ЦПТІ, коротка історія ЦПТІ, персонал ЦПТІ, інформаційно-консультативна мережа ЦПТІ для НДО в державних закладах культури Кіровоградської області, заходи, проведені ЦПТІ, в видання ЦПТІ, проекти ЦПТІ, які реалізуються за підтримки міжнародних благодійних фондів, діяльність ЦПТІ очима друкованих ЗМІ, інформація про партнерів по Лізі Ресурсних центрів України.

Видання брошури стало можливим завдяки підтримці, наданій Фондом Євразія, за рахунок коштів Фонду Чарльза Стюарта Мотта.

НДО-Інформ.
(ЦПТТ, Кіровоград)

Щоквартальний вісник Центру підтримки творчих ініціатив. В ньому міститься інформація про програми, проекти, акції різноманітних організацій, фондів, об'єднань, презентації громадських організацій Кіровоградщини, досвід функціонування мережі ІКП для НДО Кіровоградської області, події, факти, новини, ресурси для НДО. Загалом вийшло дев'ять випусків бюлетеня, в руках Ви тримаєте десятий. Видання посібника стало можливим завдяки підтримці Фонду Євразія за рахунок коштів, наданих Агентством з Міжнародного Розвитку США та Фондом Чарльза Стюарта Мотта.

"Трансформування галузі культури в посттоталітарних країнах", "Сучасний менеджмент в галузі культури" - матеріали заходів.
(ЦПТТ, Кіровоград, 2001р. - 124 с.)

Видання є підсумком в реалізації проекту "Трансформація системи управління в галузі культури". В збірку входять тези доповідей учасників Міжнародного семінару та матеріали тренінгу для апарату Міністерства культури і мистецтв України. Видання буде корисним для лідерів та персоналу НДО, працівників державних закладів культури. Видання збірки стало можливим завдяки підтримці Міжнародного Фонду "Відродження".

Довідник громадських організацій міста Кіровограда, що співпрацюють з молоддю.
(ЦПТТ, Кіровоград, 2001, 52 с.)

Брошура містить базову інформацію про громадські організації міста Кіровограда, що співпрацюють з молоддю. Видання містить наступні розділи: третій сектор та його можливості для молодді; інформація про громадські організації м. Кіровограда, що співпрацюють з молоддю; додатки. Довідник буде корисним для молодді, яка хоче змінити на краще не тільки власне життя, а й внести реальні позитивні зміни в життя міста, реалізуючи свій потенціал в громадських організаціях.

Видання довідника здійснено за підтримки львівської громадської організації "Єв ропейський діалог", за рахунок коштів, наданих Департаментом з Міжнародного Розвитку Великобританії (ОРЮ).

"/// сектору III тисячолітті. Кіровоградська область. Довідник. Дослідження"
(ЦПТТ, Кіровоград, 2001, 96с.)

Видання складається з двох частин: довідника організацій Кіровоградської області (який складається з географічного покажчика, алфавітного покажчика, алфавітного покажчика контактних осіб НДО, алфавітного покажчика НДО за напрямками діяльності) та блоку, який містить результати досліджень різних аспектів розвитку громадських організацій регіону ("Інформаційний вплив НДО на соціальне оточення (1999-2000рр.)", "Динаміка розвитку НДО Кіровоградської області (1998-2000рр.) та роль ресурсного центру (ЦПТТ) в цьому процесі", "Статистика третього сектору регіону"). Зокрема, блок досліджень надає детальної інформації з найрізноманітніших аспектів, які стосуються діяльності громадських організацій регіону. Розділ "Додатки" містить наступну інформацію: про ЦПТТ, ІКП, в видання ЦПТТ, про партнерів ЦПТТ по Лізі Ресурсних Центрів України.

Тиражування видання було підтримано Програмою Трансатлантичної Ініціативи ЄС-США сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

Трансформування галузі культури в посттоталітарних країнах, "Сучасний менеджмент в сфері культури" - матеріали заходів.
(ЦПТТ, Кіровоград, 2001. ■ 124 с.)

Другий наклад цієї збірки в иту сцено на численні прохання клієнтів, які мають цікавість у трансформуванні галузі культури. Зміст видання такий як і в першому накладі, за єдиним виключенням - матеріали тренінгу, на яких базувався сам тренінг для апарату Міністерства культури і мистецтв.

Тиражування другого накладу цих матеріалів здійснено в рамках Програми розвитку соціального партнерства НДО та державних закладів культури за рахунок коштів, наданих Міністерством культури і мистецтв України.

"Теорія та методика корпоративного спонсорства"
(Азарова Т.В., Абрамов Л.К. - ЦПТІ, Кіровоград, 2000 - 200с.)

Видання - спроба узагальнити й адаптувати іноземний досвід та проаналізувати досвід нашої країни і вкласти теоретичні й методичні аспекти корпоративного спонсорства з огляду на специфіку функціонування НДО в Україні. Видання має чотири частини: Частина 1. Теоретичні й методичні аспекти корпоративного спонсорства Частина 2. Методика діяльності НДО по залученню ресурсів у підприємця. Частина 3. Практичні рекомендації щодо співпраці НДО з бізнесом. Частина 4. Додатки. Для закріплення знань та формування навичок пропонуються численні вправи та завдання, які розташовані в посібнику після кожного розділу. Видання навчально-методичного посібника стало можливим завдяки підтримці Альянсу Партнерства Каунтерпарт (САР) за рахунок коштів, наданих Агентством США з міжнародного розвитку (ІЗАЮ).

Центр підтримки творчих ініціатив.

Інститут соціокультурного менеджменту.

Адреса для листування:

25006, М.Кіровоград, а/с 4/30, ЦПТІ.

Тел./факс:

(0522)598312

Е-пошта:

rc@cpti.kr.ua

Інтернет:

www.presscat.org.ua

www.ngo.org.ua